

מבוא לתקשורת המונים

יחידת לימוד אחת

הוראות לנבחן

א. משך הבחינה: שעה ושלושה רבעים.

ב. מבנה השאלון ומפתח ההערכה: בשאלון זה שלושה פרקים.

פרק ראשון	—	קטע לא מוכר	—	(14×3)	—	42 נקודות
פרק שני	—	שאלות מקיפות	—	(21×2)	—	42 נקודות
פרק שלישי	—	שאלות קצרות	—	(4×4)	—	<u>16 נקודות</u>
				סה"כ	—	100 נקודות

ג. חומר עזר מותר בשימוש: אין.

ד. הוראות מיוחדות: אין.

כתוב במחברת הבחינה בלבד, בעמודים נפרדים, כל מה שברצונך לכתוב כטיוטה (ראשי פרקים, חישובים וכדומה).
רשום "טיוטה" בראש כל עמוד טיוטה. רישום טיוטות כלשהן על דפים שמוחוץ למחברת הבחינה עלול לגרום לפסילת הבחינה!

ההנחיות בשאלון זה מנוסחות בלשון זכר ומכוונות לנבחנות ולנבחנים כאחד.

ב ה צ ל ח ה !

המשך מעבר לדף ◀

ה ש א ל ו ת

פרק ראשון – קטע לא מוכר (42 נקודות)

קרא את המאמר שבנספח.

ענה על שלוש מהשאלות 1-5 (לכל שאלה – 14 נקודות).

1. **א.** על פי גלטונג ורוג'ה, ציין והסבר שלושה קריטריונים של חדשותיות. (8 נקודות)
ב. הדגם מתוך המאמר שבנספח שניים מהקריטריונים של חדשותיות שצינת בסעיף א. (6 נקודות)
2. **א.** על פי מן ולימור, ציין והסבר שלושה קני מידה לבחינת הערכיות החדשותית של תצלום. (8 נקודות)
ב. הדגם שניים מקני המידה שצינת בסעיף א באמצעות התצלום שבנספח. (6 נקודות)
3. **א.** ציין והסבר שלושה מתפקידי התקשורת, על פי התאוריה המבנית-תפקודית. (8 נקודות)
ב. הדגם מתוך המאמר שבנספח שניים מתפקידי התקשורת שצינת בסעיף א. (6 נקודות)
4. **א.** אמצעי תקשורת רבים התייחסו אל הולדת הנסיך מקיימברידג' כאל אירוע מדיה. נמק טענה זו באמצעות שלושה מאפיינים של אירוע מדיה הבאים לידי ביטוי במאמר שבנספח, ומגדירים את הולדת הנסיך "אירוע מדיה". הדגם מתוך המאמר כל אחד מהמאפיינים. (9 נקודות)
ב. לאיזה סוג של אירוע מדיה אפשר לשייך את הולדת הנסיך מקיימברידג'? נמק את תשובתך. (5 נקודות)
5. **א.** הסבר מהי "חדשה קשה" ומהי "חדשה רכה". (7 נקודות)
ב. האם הולדת הנסיך מקיימברידג' היא "חדשה קשה" או "חדשה רכה"? נמק את תשובתך. (7 נקודות)

פרק שני — שאלות מקיפות (42 נקודות)

ענה על שתיים מהשאלות 6-11 (לכל שאלה — 21 נקודות).

שים לב: שאלה 9 מותאמת לתכנית הלימודים במגזר הממלכתי.
שאלה 10 מותאמת לתכנית הלימודים במגזר הממלכתי-דתי.
שאלה 11 מותאמת לתכנית הלימודים במגזר הערבי.

6. בעקבות שינויים לרעה במצב הכלכלי של ישראל, החליט שר האוצר כמה החלטות הנוגעות לקיצוצים בתקציב. מטרתו הייתה לייצב את כלכלת המדינה. החלטות אלה כונו בתקשורת "הגזרות החדשות". סיקור ההחלטות לווה בכתבות רבות, ובהן הוצגו ההחלטות והוערכו תוצאותיהן. בראיונות פנו העיתונאים אל שר האוצר, אל מומחים לכלכלה ואל אזרחים מן השורה (=אנשים רגילים), וביקשו את חוות דעתם על ההחלטות. רבים מהמרואיינים מתחו ביקורת על ההחלטות הכלכליות החדשות. בעקבות הביקורת העיתונאית בוטלו חלק מההחלטות.
- א. לתקשורת יש כמה דימויים (מטפורות). ציין שניים מהם, והדגם אותם על פי הפתיח לשאלה. (11 נקודות)
- ב. בפתיח מוזכרים כמה מקורות מידע. קבע מיהו "מקור רשמי ומוסמך", "מקור רשמי שאינו מוסמך" ו"מקור מזדמן". נמק את קביעותיך. (10 נקודות)
7. בחר בתכנית ריאליטי שאתה מכיר. ציין את שם התכנית, וענה על הסעיפים א-ב על פי התכנית שבחרת.
- א. ציין והדגם שלושה מאפיינים של הסוגה (ז'אנר) ריאליטי, הבאים לידי ביטוי בתכנית שבחרת. (11 נקודות)
- ב. הסבר מהו תהליך ההברות. ציין והדגם השפעה אחת של התכנית שבחרת על תהליך ההברות. (10 נקודות)

8. בשנת 2013 הכריזה ממשלת ישראל על המועמד שלה לתפקיד נגיד בנק ישראל [הנגיד – אדם שעומד בראש בנק ישראל, שהוא הבנק המרכזי של המדינה]. מיד לאחר פרסום שמו של המועמד החלו אמצעי התקשורת בארץ לעסוק בהרחבה בפרשה לא נעימה מעברו של המועמד. מדובר בחשד להתנהגות שלכאורה אינה הולמת את תפקידו. לאחר דיון פומבי בפרשה – תקשורתי וציבורי – הסיר האיש את מועמדותו, והנהגת המדינה החלה לחפש אדם אחר שיוכל למלא את תפקיד הנגיד החדש.

א. הסבר את הטענה המרכזית של אסכולת "קביעת סדר היום", והדגם את הקשר בין סדר היום התקשורתי, הציבורי והפוליטי, כפי שהוא בא לידי ביטוי בפתוח לשאלה. (11 נקודות)

ב. הסבר מהו "עניין לציבור" ומהו "עניין ציבורי". האם העיסוק בחשדות לכאורה כלפי המועמד הוא "עניין לציבור" או "עניין ציבורי"? נמק את תשובתך. (10 נקודות)

◀ המשך בעמוד 5

שאלה 9 מותאמת לתכנית הלימודים במגזר הממלכתי.

9. הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו הורתה לזכייניות הטלוויזיה להסיר מלוח השידורים פרסומת לדגני בוקר. בפרסומת נראה פעוט מתהלך בחדר מפואר. הפעוט לבוש חיתול זהב ומוקף נשים יפות שלבושן חושני. הנשים מלבישות את הפעוט בחלוק משי, ובתוך כך נועצות בו מבטים מפתים. קולו של הפעוט מדובב בקול של מבוגר. בפרסום נעשה שימוש בססמה: "[שם המוצר] הכוח להצליח".

א. ציין והדגם שתי דרכי שכנוע בפרסומת המתוארת בפתיח לשאלה. (12 נקודות)

ב. כאמור בפתיח לשאלה, דרישת הרשות השנייה לטלוויזיה ולרדיו הייתה להפסיק את שידור הפרסומת המתוארת. נמק דרישה זו על סמך תאוריית "אובדן הילדות" של ניל פוסטמן. (9 נקודות)

שאלה 10 מותאמת לתכנית הלימודים במגזר הממלכתי-דתי.

10. זכייין טלוויזיה בערוץ מסחרי מעוניין לרכוש סדרה חדשה מחברת הפקה חיצונית. בעלי החברה שומרי שבת. הזכייין לא התחייב לשדר את הסדרה ביום מסוים, ובעלי חברת ההפקה חוששים שהסדרה תשודר בשבת. הם מתלבטים אם מותר להם למכור את הסדרה לזכייין.

א. ציין את פסיקת הרב סתיו במקרה זה. (4 נקודות)

ב. כתוב שניים משלושת העקרונות שהרב סתיו הסתמך עליהם בפסיקתו, והסבר כיצד הסתמך הרב סתיו על שני העקרונות שציינת. (17 נקודות)

שאלה 11 מותאמת לתכנית הלימודים במגזר הערבי.

11. אירועי "האביב הערבי" העלו לדיון את סוגיית שידורי הלוויין בעולם הערבי.

א. ציין והדגם יתרון אחד של שידורי הלוויין בעולם הערבי. (11 נקודות)

ב. ציין והדגם חיסרון אחד של שידורי הלוויין בעולם הערבי. (10 נקודות)

פרק שלישי: שאלות קצרות (16 נקודות)

ענה על שאלה 12.

12. ענה על ארבעה מהסעיפים א-ז (לכל סעיף – 4 נקודות).

- א. ציין והסבר שניים משלבי המודל ההיסטורי של התפתחות אמצעי תקשורת. מאות אלפי אנשים הזדעזעו והזילו דמעה כששמעו את הידיעה על אסון רכבת שאירע בספרד.
- ב. ציין והסבר את סוג ההשפעה שבא לידי ביטוי בפתיח לסעיף זה.
- ג. ציין שני הבדלים בין "תקשורת המונים" ל"תקשורת בין-אישית".
- ד. על פי המאמר של נייגר ויוסמן, הסבר אחד משלושת מרכיבי הפורמט של תכניות ריאליטי: אשליית הבחירה הדמוקרטית; ההכתרה המהירה; הפלורליזם הממוסד.
- ה. הדיווח על הקיצוץ הצפוי בקצבאות הילדים של המוסד לביטוח לאומי התקבל בכעס רב בקרב משפחות מרובות ילדים, ואילו קבוצות אוכלוסייה אחרות הגיבו באיפוק. איזה מודל תקשורת יכול להסביר את מגוון התגובות של קבוצות האוכלוסייה השונות? נמק את תשובתך.
- ו. הגדר מהו חופש הביטוי במדינה דמוקרטית.
- ז. הסבר הבדל אחד בין "צילום חדשות" ובין "צילום מגזיני".

בהצלחה!

נספח – קטע לא מוכר כוכב נולד התינוק המלכותי, כל היום, כל הערוצים

(מעובד על פי: עינב שיף, ביקורת טלוויזיה, ידיעות אחרונות, 24/7/13)

ימים ארוכים המתינו צוותי תקשורת גדולים מול בית החולים בציפייה מורטת עצבים ללידה המיוחלת. התקשורת בבריטניה כינתה את הולדת יורש העצר "רגע העשור" ו"אירוע המאה" – ושום עיתונאי, שדר או צלם לא התכוון להחמיץ את התמונות שייזכרו שנים רבות.

מגוון ככל שזה נראה, היסטוריית "התינוק המלכותי" היא כבר עובדה מוגמרת – לפעמים משעשעת, לרוב מעיקה – אבל היא שם, וזהו. המקום הפופולרי ביותר בעולם אתמול היה דלת. אמנם מהודרת, נראה שהשקיעו לא מעט בעיצוב הידיות והבריחים; היה אפשר להשקיע עוד קצת בזוגיות, ובכל זאת – דלת, ועוד של בית חולים. הדלת עתידה להיות חלק ממסלול "לונדון הקלסית". גם הטלוויזיה "נסחפה": באוסטרליה פתחו בקבוקי שמפניה; "החבובות" (תכנית טלוויזיה פופולרית מהעבר) צילמו ברכה; ושמעון פרס היה אחראי לאיטם של חליפת תינוק תוצרת כחול-לבן. אמנם גם הדיווח בערוצי החדשות בישראל חריג, אבל לפחות הוא מציג שוב את עוצמת פרשני החוץ על פני פרשני הפנים. הדיווחים מלונדון מצליחים להכניס קצת צבע וקלילות בסיפור שלמעשה לא קורה בו הרבה. חבל שהתינוק המלכותי לא התחשב באובססיה הישראלית סביבו, ונולד זמן קצר אחרי סיום המהדורות כי עם כל הכבוד, את שידור "האח הגדול" מפסיקים רק עקב אירועים ביטחוניים חמורים או יום ההולדת של נשיא המדינה.

כך נשארנו עם הדלת, עם ערוצי החדשות הבריטיים, ובעיקר עם הצמד המדווח של "סקיי ניוז", כתבת ופרשן. שניהם הפיקו כמה אמירות משונות, אפילו לעומת ביטויים שבית המלוכה מחלץ בדרך כלל מהתקשורת הבריטית. למשל, הניסיון לבאר את שפת הגוף של הנסיך צ'ארלס ולתהות אם חיכו מעיד שהוא "סב גאה", או ההבנה המבריקה "אפשר להניח שוויליאם וקייט ירצו שבנם יגדל באופן נורמלי ככל האפשר". כשעבר הצמד המדווח לדון בזווית שבה אולי יוצג הנסיך מקיימברידג' לעם נשמעו דבריהם כתכנון התנקשות.

ואז, בדיוק ברגע שנדמה שהחגיגה לא יכולה להיות מגוחכת יותר, נפתחה הדלת והיה אפשר להבין למה, בעצם, היא לא דומה לכלום: שני הורים טריים, שכל העולם אורב להם, יוצאים החוצה, נושאים תינוק בן יומו, מתבדחים ומחייכים. פשוט מחייכים. החיוכים של בני הזוג לא ישנו דבר במציאות של עוני, של רוע ושל טמטום, אבל הם נחמדים. ומה כבר ביקשנו מהטלוויזיה אחרי "אקס פקטור"?

הבריטים הבינו שמאחורי תכניות גאליטי מסתתרת תבנית (פורמט) מקורית, עשירה ועתירת רייטינג. הנסיך וויליאם ואשתו קייט מידלטון הם הפרק החדש בתכנית הזאת, ולהבדיל מזמרים ישראלים מפורסמים, קל יותר להתחבר אליהם. מרגע שיצא בנם משער הדלת, הוא נעשה ה"מגה-סלב" הצעיר ביקום. נראה איך ישרוד עד גיל הבר-מצווה.